

Jak jsme vzpomínali na profesora Bohumila Němce...

Pokud si dobře vzpomínám, prvně na ono výročí upozornil „katedru“ kolega docent Kutík. Z pochopitelných důvodů – jednak je věrným žákem nedávno zesnulého prof. Karla Beneše, jenž byl zase žákem i obdivovatelem prof. Bohumila Němce (dále BN) , jednak občas chodívá resp. jezdívá kolem vilky, v níž BN bydlel. (A mj. připomíná, že by nebylo od věci na ni někdy pověsit důstojnou pamětní desku). Byla to však až iniciativa Archivu Akademie věd ČR, jenž oznámil konání „společensko-historického semináře“ o BN na 30. května 2006 , jež nás donutila se vážně zamyslet nad konáním konference „biologické“. Asi patří k obecným a prospěšným rysům lidské psychiky, že raději vzpomínáme dat narození – snad pouze úmrtí tyranů mají jiný dopad. Takže úmysl organizovat vlastní „odbornou němčovskou konferenci“ byl pojat až v dubnu 2006. A chvíli trvalo, než dostal konkrétnější obsah : Jak akci „profilovat“, jak optimálně propojit blok osobních vzpomínek na BN s předvedením „živé vědy“, na tu „jeho“ navazující? Jak nalákat k účasti nejen sbor vědeckých seniorů, ale také jejich pokračovatele, nástupce, mladé konkurenty ? Jak zajistit sponzory, jak stvořit doprovodný program – ale vždyť to zná každý, kdo podobnou akci organizoval. A od samého jejího počátku mj. trpět obavami, že při současné obecné nadprodukcí akcí si na tento vzpomínkový podnik mnozí nenajdou čas.

Organizátorům se vzápětí dostalo osobní, verbální podpory od vedení fakulty. Za moudré a logické jsme považovali přání děkana prof. Kováře upozornit (obdobně jako to při své zmíněné akci učinil AA-MI) na vztahy BN – prof. Karel Domin (viz úvodní příspěvek prof. Kováře). A v tomto kontextu jsme pozvali na akci také přímé potomky (vnuk, vnučka) BN , tak prof. Domina (vnuk pan K. Domin). Potěšilo nás, že pozvání přijali – a byli také středem řady „kuloárových diskusí“.

Připusťme, že od samého počátku jsme spoléhali na fakt, že BN byl osobností nejen odborně, ale i lidsky mimořádná. A že mu tato mimořádnost zajistila reputaci zdaleka ne jen v zemích českých . A že tedy – i při striktním časovém a tedy programovém omezení jednoho dne – můžeme spoléhat na aktivní účast našich kolegů a přátel také ze Slovenska. Včetně „přímých pamětníků“ – zejména prof. Olgy Erdelské a prof. Luxe (jeho rodiče, manželé Luxovi patřili nejen k žákům, ale i blízkým přátelům BN). Předsednictví jedné ze sekcí (prof. Hudák) i nadšená přednáška o rostlinné neurobiologii (doc. Baluška) jen dále podtrhly onen tak mile „československý“ duch celé akce. Copak by asi oné přednášce řekl BN v kontextu se svými více než sto let starými pracemi o dráždivosti rostlinných buněk, statolithové teorii či půlstoletí po vydání „Duše rostlin“ ? Byť právě v oné „Duši rostlin“ se k možnosti jejich nervové soustavy staví velmi skepticky – oč působivější je pro něj, původně zoologa, nervový systém žížaly či škrkavky ...

Prvý návrh programu byl samozřejmě jen kondenzačním jádrem pro následný „snow ball efekt“. Teprve ten dal akci konkrétní podobu, švih a duši. Podrobný program naší konference lze nalézt na webových stránkách katedry – a rozsah tohoto příspěvku nedovoluje, být stručně , komentovat každé z vystoupení. I tak by to byl pohled subjektivní. Přesto – nemohu nezpomenout alespoň některých. „Školu brněnskou“ – odvíjející se zejména od osobnosti prof. Dostála - skvěle representoval prof. Šebánek. Jeho odborně – vzpomínková (či vzpomínkově odborná) přednáška svým obsahem, formou, zaníceným podáním zřetelně zpochybňovala fakt, že se právě v těchto dnech oslavují páně profesorovy osmdesátiny. Možná příklad „gene flow“, exprese vlohы neukončeného růstu rostlin v lidském organizmu ? Popravdě – šarm (byť o mnoho let mladšího) prof. Nátra, aktivně moderujícího dopolední program, by také svědčil ve prospěch této hypotézy.

Jak skutečné genové přenosy výborně využít v recentním výzkumu – a výsledky mezinárodních týmů úspěšně publikovat v časopisech úrovně Nature či Science – demonstrovalo naopak ve špičkových příspěvcích vědecké mládeže (Petrášek, Růžička). Symbióza pražské vědy s tubingenskou (týmy doc. Zažímalové a doc. Frimla) v bádání nad transportem auxinu již velmi výrazně dešifruje mj. onen kultovní fenomén geotropické reakce rostlin, propojuje „molekulární“ úroveň s chováním buněk, pletiv, organismu. BN by měl jistě radost. (Byť , snad jako ozvěna dávného němcovsko-haberlandtovského sporu o prioritu statolithové teorie , se nám zase do těch českých nápadů plete německá škola a naopak ...).

Zmíněním několika jmen či pracovišť bych v žádném případě nechtěl opominout všechny ostatní účastníky akce – od vědců všeho stáří po pilné, přesné a vysoce invenční včelky organizačního/realizačního týmu, většinou v zelených tričkách Katedry.

Nelze opominout sponzory – firmy, svojí orientací opět velmi blízké lásce BN k cytologii a zejména mikroskopickým či histochemickým technikám. Tedy Olympus C&S s.r.o., Carl Zeiss spol. s.r.o., Nikon spol. s.r.o., Laboratory Imaging s.r.o.. Copak by asi říkal BN současné úloze japonských firem v optických technologiích ? Dokázal by se vůbec odtrhnout od možností, jež nabízí – zdaleka nejen cytologovi - kupř. analýza obrazu ??

Snad nebude nevhodné zmínit, že konání akce se časově „strefilo“ do počátků funkčního období nové vedoucí katedry, doc. Albrechtové. Důsledky – v tom nejlepší slova smyslu – tak mohli účastníci pocítit sami na sobě, vyvážený odborný program byl provázen i společensko – kulturním. Diskuse mohly pokračovat i v prostředí „hudby z respiria“, v klidu a míru skleníků Botanické zahrady, v těsném sousedství budovy Benátská 2, původním to sídle Němcova „Ústavu pro fyziologii rostlin“ A všichni ti zbylí skalní účastníci (obdobně jako předtím asi naprostá většina z celkem cca 130 přítomných) si uvědomovali, že ono vzpomínání bylo zároveň i milou příležitostí se navzájem vidět – a že by se mělo v nějaké podobě opakovat, navzdory všem limitům časovým, pracovním, osobním.

Máme teď čas vážně posoudit nejrůznější nápady – od těch „propagačních“ (typu medaile BN, cena BN...) po „pracovní „ (oprášit akce typu „Němcovských dnů“, připravit obdobný „Den mladých“). Jejich dopad/rozsah by měl mít opět spíše charakter celostátní , ne-li mezinárodní (zejména česko – slovenský). Je nutná jejich koordinace (UK a SEBR , možná i UK x AV). Pokud ovšem nemají zůstat jen předmětem „kavárenských diskusí“, je nutné jejich konkrétní, lidské, zajištění. Tedy : kdo se hlásí ???

Praha, I.XII.06

Opat